

Verslag FEMTalks NL 7 mei 2018

Een betere positie voor kwetsbare vrouwen dankzij een Universeel Basis Inkomen (UBI)?

FEMtalks NL is een serie bijeenkomsten van de Nederlandse Vrouwen Raad rondom facetten van een gender-inclusieve economie om te komen tot een andere visie op de economie als alternatief voor het huidige marktmodel. De eerste FEMTalks NL was op 24 mei 2017. De serie wordt afgesloten met een conferentie.

Deze FEMtalks werd georganiseerd in het kader van de Alliantie Samen werkt het!; een samenwerkingsverband van WOMEN Inc., Movisie, WO=MEN, Proefprocessenfonds Clara Wichmann en de Nederlandse Vrouwen Raad. Deze FEMTalks was het startschot voor een reeks regionale FEMTalks die de NVR in het kader van deze alliantie zal begeleiden. NVR ontwikkelt daartoe een toolbox waarmee lidorganisaties van de NVR ook FEMtalks in hun eigen regio kunnen organiseren. Deelnemers aan deze FEMtalks ontvingen een map met achtergrond informatie over de sprekers en het onderwerp.

In de Europese en internationale arena valt steeds vaker de term Universeel Basis Inkomen als oplossing voor de groeiende kloof tussen werkenden en degenen die noodgedwongen aan de zijkant staan. In Nederland vinden in Utrecht, Tilburg, Groningen en Wageningen experimenten plaats met een 'regelluwe uitvoering van bijstandswet', als mogelijk opmaat naar een basisinkomen voor allen. In deze editie van FEMtalks gaat de NVR na op welke wijze een Universeel Basis Inkomen kan bijdragen aan versterking van de positie van speciaal (financieel) kwetsbare (groepen) vrouwen, binnen een Europese context.

FEMTalks NL

Marijke Jongbloed, vicevoorzitter van de NVR, was dagvoorzitter.

Sprekers waren:

- Keynote speech, Mary Collins, Senior Policy Officer Economic and Social Policies, European Women's Lobby (EWL)
- Dr. Loek Groot, universitair hoofddocent Economie van de publieke sector, Universiteit Utrecht, School of Economics (U.S.E.)
- Dr. Mirre Stallen, onderzoeker bij Lecoraat Armoede Interventies, Hogeschool Amsterdam & universitair docent Psychologie, Universiteit Leiden, incl. Q&A

Mary Collins, key note speaker.

Mary Collins is een expert op het gebied van 'Economisch en Sociaal Beleid' en coördinator 'belangenbehartiging'. Voordat ze zich aansloot bij de European Women's Lobby (EWL) in 1995, werkte Mary op het vlak van kindbescherming voor de 'Health Authority' in Ierland en voor de 'European Federation of Organisations working with the Homeless' (FEANTSA) in Brussel. Mary begon bij de EWL ter voorbereiding van de EWL inzet voor de 4^e Wereld Conferentie voor Vrouwen, welke in Beijing plaatsvond, en leidde tot de 'Beijing Platform for Action'. Gedurende de afgelopen 15 jaar was Mary betrokken bij diverse thema's, zoals 'geweld tegen vrouwen', EU asiel- en mensen-rechtenbeleid, de EU Strategie over de Rechten van het kind en de VN conventie voor Disabled Persons.

Mary Collins:

Together for a feminist Europe. Universal Basic Income: Progression or regression?

Mary Collins first explained about the European Women's Lobby (EWL), the largest coalitions for women's rights in Europe. The Nederlandse Vrouwen Raad is one of its's members. The EWL is still needed because there is not one single country where gender equality is a reality. Europe scores a 66 out of a 100 in the gender equality index. We still have a gender pay gap of 16% on average and a gender pension gap of 40%. European laws are implemented on a national level but discrepancies of legislation is still a reality. We need to come together in Europe, women's voices need to be heard on a European level, to make a change.

The vision of the EWL is equality for all women, not one single woman is left behind. There are challenges and threats that need to be overcome. One of them is the myth of "equality being already there". Women become invisible because of this. Furthermore there is a backlash in countries: European policies don't transform into change because of a lack of political will. Financial cuts are threatening the very existence of women's organisations. There is a backlash on women's rights. We need to make sure that economic policies etc. all have a gender aspect. Within populism and extremism women's rights are restricted. Stereotypes are still very real.

However there are also positive developments & opportunities. Women and girls in Europe are now present in all spheres of society: in education and employment, in political and business decision-making, expressing their views as artists, journalists, researchers, or community leaders. While this though hierarchy is still a question. Furthermore a new generation of young feminists is mobilising widely. Some men are also engaging in the feminist movement. Feminist economists are challenging the current system we live in, by proposing new ways of measuring wellbeing.

Universal Basic Income

"Unconditional income paid by a government to each citizen or permanent resident from the cradle to the grave, its level only varying according to age" (Julieta Magdalena Elgarte Universidad Nacional de la Plata (Argentina – UCL, Belgium).

Why is Universal Basic Income discussed today because it is not a new topic. There is a changing nature of work, a 'liquid' labour market where it is becoming more difficult to acquire social protection rights. You don't necessarily build up the points for benefits and rights. There is a pressure on social security states. Social security is fought very hard for. Now there is a notion of 'bleeding' of the system. The question arises: will there be enough work for all? What place does work have? It is a hot topic within think-tanks and political spaces. However in all these debates, there is no gender perspective!

Universal Basic Income will provide a disruption of the system. The option of other aspects of our lives contributing to society. Now it is mostly in paper. The statistics all speak of household units. We cannot assume that there is gender equality within households. There is this assumption of gender equality. If we want to transfer to households it is necessary to individualise the household.

There is no consensus about Universal Basic Income within feminists.

The pro feminist analysis says Universal Basic Income allows for a reallocation and deprioritisation of paid work in households. It is all about care. More part-time work done by men and women, with increased monetary benefits. It is an opportunity for men to work part-time and to participate more in care. Universal Basic Income will increase the economic autonomy/parity which leads to an escape from abusive/violent relationships and a reduction in gender-based violence. In many countries there is no individualised rights in welfare system. So women will remain dependent on husband/partner/state. This will change with Universal Basic Income which will solve present unemployment and poverty traps embedded in the welfare system. Furthermore there will be an absence of negative public control over the life of the recipients. Conditionality of private life by the welfare system, that will be gone.

The Universal Basic Income critical feminist analysis says women will move back into the home. Unconditional cash payments will lead to women's specialisation in domestic care activities which will lead to a drop in female labour market participation and relegation to the private sphere. Participation of women everywhere will be compromised and everything that there is accomplished will be turned back. The biggest gender gap is in relation to time. Men will not increase their time in care work but instead use their increased time for leisure activities.

The universal nature does not take in consideration that there are other needs as well. How would you be able to look at specific groups and moments of need when you are in a universal system? There are specific issues that need specific measures. Universal Basic Income will prevent this from happening. Feasibility would require dismantling of the current welfare state in a way likely to be genderblind. The systems that are in place are not universal, they are working within the welfare state. If you really want a true Universal Basic Income you have to dismantle the welfare system. This will increase rather than decrease poverty. Study shows that the poverty level after Universal Basic Income would be higher. To Mary Collins knowledge there never has been a cost factor calculation.

Where is the debate now?

There is an overstatement of conclusions we can draw from the small number of pilots, none of which has truly been of Universal Basic Income. We need to put it in a balance of other factors. The debate is dominated by neoliberal-lite think-tank's and a small number of academics. It is largely a gender-blind discourse, with a failure to recognise feminist economics thinking. There had not been looked at it from a gender perspective. At the end of the day we could be looking at dismantling the welfare system. Can the social systems meet the challenges of today?

What should we do? Working with feminist economists and feminist advocates to develop a set of principles for a feminist Universal Basic Income. We need to start thinking about things. We need to look at the pilots that are already in place. It is too early to say something about the Finish one. Will the women be put back in their home? Conclusion of the US

experiment was that labour force participation decreased and divorce rates increased. In the Netherlands there are regional experiments such as in Utrecht, however the government is reluctant to put it on a national level. And then there is the Finish experiment.

The two debates are very much out there. Both sides have legitimate arguments but we need a feminist view. Not a new kid in town but now is the time to discuss it in a gender perspective.

Q&A

–Something to help you further on your story. In Holland there are calculations on how much it would cost to generate a Universal Basic Income. The way you finance it can be economic choices or feminist choices. Stichting Universeel Basisinkomen has calculations on the website where these choices and their consequences are visible.

Mary Collins: We cannot have a societal discussion about this subject without a feminist perspective. Universal Basic Income should not be a topic in which gender equality is marginalised, added at the end. The mainstream is business as usual. We have to push those borders. Now we do not have this debate within Universal Basic Income, there need to be a feminist perspective. This is a patriarchal system that is not going to carry the debate if we don't call for it.

Loek Groot

Loek is econoom en filosoof en werkzaam als universitair hoofddocent Economie van de publieke sector aan de Utrecht University School of Economics (U.S.E.). Zijn onderzoek richt zich op de interactie tussen sociale zekerheidsarrangementen en de arbeidsmarkt, met speciale aandacht voor het voorstel van een basisinkomen of negatieve inkomstenbelasting. Hij promoveerde in 1999 cum laude op het proefschrift: "Basic Income and Unemployment". Andere onderzoeksinteresses liggen op het terrein van milieu-economie, sporteconomie en politieke filosofie.

Loek Groot: Basisinkomen en arbeidsaanbod

Mary Collins heeft duidelijk het perspectief van de vrouwenbeweging laten zien. Ondanks dat vrouwen als groep er op vooruit gaan bij het Universeel Basis Inkomen als de welvaart staat niet wordt afgeschaft. Ondanks dat is het mogelijk effect dat het arbeidsaanbod onder vrouwen daalt. Dat is het heikel punt onder de vrouwenbeweging of ze het voorstel voor een Universeel Basis Inkomen moeten steunen.

Universeel Basis Inkomen en Negative Income Tax zijn qua effect eigenlijk hetzelfde. Het enige verschil is dat bij negatieve inkomstenbelasting het basisinkomen dat je ontvangt wordt gesaldeerd met de hoogte van de belasting van je inkomen. Salderen is het saldo basisinkomen vereffenen met de belasting die je betaald. Een negatieve inkomstenbelasting wil zeggen dat mensen met geen of een laag inkomen financieel een vorm van compenserende uitbetaling krijgen door de belastingdienst. Mensen die niet weten of ze inkomen hebben kiezen meestal voor een Universeel Basis Inkomen omdat ze dan een bepaald bedrag maandelijks als inkomen hebben. Mensen met inkomen kiezen meestal voor de negatieve inkomstenbelasting omdat ze al inkomen hebben.

Uit onderzoek in de periode van 1970 tot 2000 blijkt dat hoe hoger de werkloosheid, hoe vaker het Universeel Basis Inkomen wordt genoemd, hoe meer aandacht er is voor het universeel basisinkomen en hoe meer er over wordt gediscussieerd.

Enkele voor en nadelen.

De nadelen van het Universeel Basis Inkomen zijn een verhoging van de belastingvoet en een lager arbeidsaanbod. Verder is er 'het bezwaar van parasitisme', dat mensen het geld krijgen en niets voor de samenleving terug doen.

De voordelen van het Universeel Basis Inkomen. Compenserende rechtvaardigheid, geen armoedeval, geen noodzaak wettelijk minimumloon. Geen stigma bij inkomensondersteuning en minder bureaucratie.

Statement door Philippe Van Parijs (1992, 3): *"... it has been vindicated, using the widest range of arguments. Liberty and equality, efficiency and community, common ownership of the earth and equal sharing in the benefits of technical progress, the flexibility of the labour market and the dignity of the poor, the fight against unemployment and inhumane working conditions, against the desertification of the country side and interregional inequalities, the viability of co-operatives and the promotion of adult education, autonomy from bosses, husbands and bureaucrats".*

Uitkeringsgerechtigden harder aanpakken werkt door naar de onderkant van de samenleving. De onderhandelingsruimte van werknemers neemt hierdoor af en dus kunnen werkgevers slechte arbeidsvoorwaarden bedingen. Een sterk voorbeeld van dit werkgeversgedrag zijn de VS. Werknemers moeten hier wel akkoord gaan met wat werkgevers voorstellen want er is geen alternatief. 'Parasitisme' is dus eigenlijk heel nuttig. Als werkgevers weten dat werknemers kunnen terugvallen op een inkomen, hebben werknemers onderhandelingsmacht. Bij een fatsoenlijk Universeel Basis Inkomen hoeft men zich minder zorgen te maken om slechte werkomstandigheden en uitbuiting.

Er is geen volmondige consensus over het basisinkomen binnen de vrouwenbeweging.

Vrijheid van vrouwen om hun leven in te richten zoals ze dat willen wordt beter. Waarom dan de aarzeling? Als je het basisinkomen invoert is het probleem dat het arbeidsaanbod, de mate waarin vrouwen betaald werk doen, minder wordt. Het Centraal planbureau komt ook tot deze conclusie. Een uitleg over de 2006 simulatie van het Centraal planbureau: Er is een basisinkomen maar alle andere uitgaven van de overheid blijven. Dus alle boven minima uitkeringen blijven, zoals WIA, WW etc. Het universeel basisinkomen is haalbaar. Er zijn genoeg mensen die nog steeds willen werken. Op vakantie gaan of een huis kopen is namelijk niet haalbaar met alleen een basisinkomen. De arbeidsparticipatie van vrouwen daalt 10% en in tweehuishoudens 8.8%. In de simulatie van het centraal planbureau in 2015 is het basisinkomen ook haalbaar. Er is te zien dat de arbeidsparticipatie van met name vrouwen in samenwonende stellen waarvan het jongste kind onder de 17 is, met 17.63% omlaag gaat.

Hoe komt dit nu?

Vanuit het huidige stelsel hebben veel vrouwen geen recht op een uitkering, zij hebben een werkende partner. Als zij gaan werken hebben ze allerlei heffingskortingen. Zodra ze boven dat bedrag uitkomen gaan ze het eerste tarief betalen in loonbelasting. Er zijn ook veel vrouwen die hebben wel een uitkering of bijstand hebben. Als ze een kleine baan vinden en ze verdienen bruto een klein bedrag dan worden ze er netto niet beter op. Pas als ze bruto een bepaald bedrag verdienen houden ze netto meer over en komen ze uit de bijstand. Bij een basisinkomen stijgt je inkomen minder en van elke 100 euro houdt je er 44 over. Dat basisinkomen krijg je altijd, als je dan minder gaat werken, bijvoorbeeld van 4 naar 3 dagen gaat, verlies je alleen maar $\frac{1}{4}$ van wat je boven het basisinkomen krijgt. Onder het basisinkomen wordt het parttime werken veel aantrekkelijker. Het inkomen wordt belast tegen 56%. In het huidige stelsel is de prikkel om te gaan werken veel sterker dan bij het basisinkomen. Daarom komt uit de simulaties naar voren dat de arbeidsparticipatie dan daalt. De inkomens ongelijkheid neemt af met 7.95%. Voor de inkomens gelijkheid is het dus goed. Het is een mixed case.

Q&A

–Uit de situaties met een universeel basisinkomen begrijp ik dat vrouwen minder geneigd zijn om te werken, dat blijkt vooral uit de groep met jonge kinderen. Het gevaar bestaat dat ze voor de kinderen thuis blijven en er daarna niet meer tussen komen?

Loek Groot: Probleem van Centraal planbureau simulaties is dat het tot doel heeft de arbeidsparticipatie te verhogen. Als je tot doel hebt om de welvaart te maximaliseren, dan komt er een heel ander plaatje uit.

–Aanvulling: in de discussie moet men er voor waken dat de discussie over het universeel basisinkomen niet alleen een financiële discussie is en vooral ook kijken naar de opbrengst op andere vlakken. Bijvoorbeeld dat mannen het makkelijker zouden kunnen vinden om minder te gaan werken en dan ook meer te gaan zorgen. Dat is een meerwaarde van het basisinkomen.

Loek Groot: Eens. Vraag: welke aanvullende maatregelen moeten we nemen om het basisinkomen ook aantrekkelijk te maken voor de vrouwenbeweging? Ouderschapsverlof is zo'n prikkel. Zodra de man een band heeft met het kind wil hij daarna ook niet fulltime werken.

Mirre Stallen

Mirre is senior onderzoeker bij het lectoraat Armoede Interventies aan de Hogeschool van Amsterdam en universitair docent aan de Universiteit Leiden. Zij doet onderzoek naar de psychologische processen die ten grondslag liggen aan gedrag. Centraal in haar werk staat het verbinden van wetenschap en praktijk. In haar onderzoek combineert zij methoden uit verschillende disciplines, waaronder de neurowetenschappen, psychologie en economie. Mirre is afgestudeerd in de Cognitieve Wetenschappen aan de UvA (cum Laude) en gepromoveerd aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (2013). Zij was als doctoraal onderzoeker verbonden aan Stanford University in de Verenigde Staten (2015–17).

Mirre Stallen: Armoede en het (kinder)brein

Mirre Stallen wil vertellen over de effecten van armoede op gedrag en de psychologische ontwikkeling van het kind. En daarbij wil ze het kort hebben over nieuwe theorieën over de invloed van armoede bij volwassenen en kinderen.

Wat weten we nu in de psychologie over de invloed van armoede op het gedrag?

Recent is er steeds meer kennis die naar voren komt die laat zien dat armoede een contextuele factor is. In de context van armoede is het een hele belangrijke factor of je arm blijft of niet. 'Poverty trap' is moeilijk om uit te komen. Een bestaan in armoede lijdt tot veel stress. Je neemt andere beslissingen als je arm bent. Je leeft gedwongen in het hier en nu. Als je mensen in armoede een universeel basisinkomen verschaft neem je een deel van de stress weg.

Het boek Scarcity (schaarste), why having too little means so much – by By Sendhil Mullainathan, and Eldar Shafir is een beked basisboek in de wereld van de schuld hulpverlening. Dit boek brengt goed onder woorden wat de hulpverleners daar zien. Stress leidt tot een tunnelvisie, je bent gefocust op een probleem hier en nu. Je hebt weinig capaciteit om beslissingen te nemen op de lange termijn, je bent minder goed in plannen of het reguleren van emoties. Financiële problemen nemen veel mentale capaciteit van mensen in beslag.

Zijn beslissingen die men maakt gecorreleerd aan het inkomen?

Ja. Er zijn experimenten gedaan waaruit deze conclusie kon worden getrokken. Bij deze experimenten werd vooraf aan de proefpersonen gevraagd wat hun inkomen was waarna er een psychologische test werd gedaan. Vooraf aan de test werd de situatie geschetst dat de auto van de persoon kapot was en er was geld nodig voor reparatie. Bij de ene groep kostte de reparatie \$150,- en bij de andere groep \$1500,-. Daarna volgde de vragenlijst. Aan het einde van de vragenlijst werd aan de persoon gevraagd wat hij ging doen met de auto, repareren of niet? Er werd hierbij nagegaan hoe goed mensen de taken die ze kregen bij de test deden. Het kleine financiële probleem (\$150,-) had geen effect op de prestatie. Bij het grote financiële probleem (\$1500) presteerden mensen met een laag inkomen slechter. Arm zijn en moeten nadenken over financiële problemen vermindert de cognitieve prestaties, er gebeurt iets.

Opgroeien in armoede betekent veel.

Kinderen presteren over het algemeen slechter op school. Ze hebben meer moeite met concentreren en vinden het vaak lastiger om hun emoties te beheersen. Er zijn vaker depressieve gevoelens.

Beïnvloedt armoede de ontwikkeling van de hersenen? Dat wordt nu onderzocht. In het onderzoek wordt ondermeer gekeken naar de structuur van de hersenen van kinderen met een hoge sociale economische status en lage economische status (SES). In dit onderzoek wordt ondermeer een hersenscan gemaakt. Hoe meer grijze stof hoe beter. Hoe ouder het kind wordt, hoe groter het verschil in de hoeveelheid grijze stof tussen de twee groepen kinderen. Kinderen die opgroeien in hoge SES hebben gemiddeld meer grijze stof. Dit hoeft misschien niets te betekenen want hersenen blijven zich ontwikkelen ook als kinderen ouder

worden. Kinderen die in armoede opgroeien hebben een kleinere hippocampus. De hippocampus is betrokken bij geheugenprocessen en speelt een belangrijke rol bij het leren. Het gebied van de hippocampus is aanzienlijk kleiner bij kinderen met lage SES. Er waren vooral grote effecten te zien van situaties waarbij kinderen ook weinig aandacht kregen van de ouders en er bijvoorbeeld veel stress was in het gezin, nu of in verleden. Belangrijk argument voor het universeel basisinkomen is dat het een positief effect kan hebben op het gezin door vermindering van stress waardoor ouders meer aandacht kunnen geven aan de kinderen. In dierstudie is het effect van aandacht al eerder aangetoond

Conclusie: Mirre benadrukt hoe serieus de effecten van armoede zijn en geeft aanwijzingen voor interventies. Hoe langdurig de effecten zijn van armoede op de ontwikkeling van kinderen wordt nog verder onderzocht omdat hersenen zich ontwikkelen gedurende de hele levensloop en dit onderzoek dus lange tijd vraagt.

Q&A

-Denk ook aan de amygdala, deze ligt diep in het brein en is betrokken bij emoties. Studies wijzen uit dat als kinderen opgroeien in armoede ze een overactieve amygdala hebben. En ook dat de amygdala verandert. Zij hebben altijd angst voor schaarste: niet erkenning is een schaarste etc.

Mirre: interessant.

-Verbaast over correlatie over armoede en gebrek aan aandacht. Te kort aan aandacht kan ook voorkomen bij hele rijke gezinnen.

Mirre: Dat is in deze studie niet onderzocht. Uit dit onderzoek is gebleken dat het hippocampus kleiner is bij kinderen die in armoede leven.

-Zijn er erfelijkheidsfactoren? Wordt dat hier in meegenomen? Doet dat er toe?

Mirre: Je kan zulke effecten nooit uitsluiten. In deze studies is over het algemeen niet naar genetica gekeken. Het speelt zeker mee. Veel mensen met schulden hebben een licht verstandelijke beperking. Je kan het niet uitsluiten, maar ze hebben niet gekeken of er hier nog een relatie mee is.

-Je kan het dus niet kwantificeren?

Mirre: Nee. Ligt ook aan de persoon zelf. Het idee van controle. Als je het gevoel hebt controle te hebben over de situatie dan gaat het beter.

Thema discussietafels

Na de sprekers gingen de deelnemers uit één in 3 thema discussietafels:

- Gemeentelijke uitvoering, rol van de overheid. Onder leiding van Hans Zuidema, projectleider Vertrouwen Werkt, gemeente Wageningen;
- Armoede en gekanteld denken. Onder leiding van Quinta Ansem, voorzitter EAPN NL, docent / onderzoeker Hogeschool Windesheim Flevoland;
- Gender en de rol van mannen bij de zorg en opvoeding. Onder leiding van Jan Reijnders, specialist internationale samenwerking & gender, en afgevaardigde MenEngage NL

Hans Zuidema, gespreksleider groep 1. Gemeentelijke uitvoering, rol van overheid.

Hans Zuidema is consultant bij ZO! – organisatieadvies. Hij werkt in opdracht van verschillende gemeenten als zelfstandig adviseur, projectleider en interimmanager. Voor de gemeente Wageningen is hij projectleider van Vertrouwen Werkt. Wageningen is een van de experimentgemeenten in het kader van de Participatiewet. Er wordt onderzocht of werken vanuit vertrouwen en een andere bejegening van mensen in de bijstand tot betere resultaten leidt. Dit op uitstroom naar werk, op parttime werk, maatschappelijke participatie en op welzijn, gezondheid en welbevinden. Mensen krijgen de ruimte hun eigen weg richting werk of participatie te kiezen, krijgen meer persoonlijke maatwerk begeleiding en houden meer over van bijverdienen in de bijstand. Meer over het onderzoek lezen op www.wageningen.nl/vertrouwenwerkt.

De groep van Hans Zuidema

De groep van Hans Zuidema had een rondetafelgesprek gehad met als vragen t.a.v. het universeel basisinkomen:

- Wat pleit er voor?
- Wat pleit er tegen?
- Wat zien we nu als vraag/knelpunten?
- En op welke manier gaan we verder.

Wat zijn nu de belangrijkste punten: autonomie. Meer rust en meer tijd. Zelfstandigheid. Er zitten tegelijkertijd veronderstellingen in vanuit onze eigen “utopische” maatschappijvisie, dat het ten positieve wordt gedraaid. Aan de tegen kant zitten vooral onbedoelde negatieve inkomenseffecten. Het verhogen van de belastingdruk is voor sommigen ook een punt.

Willen we dat met elkaar? We hebben het effect besproken, dat vrouwen door het universeel basisinkomen meer in onbetaalde banen en zorg terecht komen.

Vragen en knelpunten: zijn er wellicht ook nog kosten die gaan dalen, ziekte en gezondheid. Hoe zorg je ervoor dat de verworvenheden van de welvaart staat niet verloren gaan?

Er moeten keuzes gemaakt worden, kijken naar ouderschapsverlof. Aanvullende gegevens zijn nodig.

Quinta Ansem, gespreksleider groep 2. Armoede en gekanteld denken.

Quinta Ansem is voorzitter van de Nederlandse afdeling van het European Anti Poverty Network (EAPN NL) dat rapporteert en overlegt op structurele basis met het ministerie van Sociale Zaken. Het EAPN is een Europese koepel dat deelneemt aan de EMIN (European Minimum Income Network, gefinancierd door de Europese Commissie). Zij is tevens docent / onderzoeker en trainer aan de hogeschool Windesheim Flevoland, voor de WMO werkplaats – Lectoraat Zorg en Welzijn. Focus ligt op het daadwerkelijk realiseren van de Kanteling bij voornamelijk de Sociale Wijkteams. Zij is initiatiefnemer van ‘ONS KantelHuis’(i.o.) van Stichting Herkansing, een dynamische community te creëren voor sociaal kwetsbare mensen. Een time out plek met een deel vaste bewoners en een deel tijdelijke bewoners, d.w.z sociaal kwetsbaren. Donaties zijn welkom: Stichting Herkansing, rek.nr. NL 93 INGB 0000 7737 64 o.v.v. ONS KantelHuis. www.onskantelhuis.nl, www.eapn.nl

De groep van Quinta Ansem

De focus was armoede. Gaat het universeel basisinkomen een oplossing bieden voor de schaarste en de armoede. Het universeel basisinkomen is geen systeemoplossing. We hebben het over een bestaand systeem dat mensen klein houdt en belemmerd. Als het universeel basisinkomen er in ieder geval voor zorgt dat mensen die nu financieel afhankelijk zijn meer ruimte krijgen en creatief kunnen zijn etc. Dan ja.

Maar een herdefiniëring van werk is nodig. Wat is werk? Wat is het doel, wat willen we bereiken? Alleen maar financiële onafhankelijkheid of ook sociale gezondheid? Het gaat ook over de achterliggende waarde. Hoe kan het universeel basisinkomen hier wel of niet ondersteunend in werken?

Koppeling met bestaande regelingen. Hoe zit het met het pensioenen, studenten etc. Hoe voorkomen we dat het allemaal even slecht is. Zorgen voor kansen. Moeten we het gelijk groot universeel doen of juist kleinschalig en dan uitbreiden?

Systemisch. We hebben het steeds over sociaal kwetsbare mensen. Onder de juiste omstandigheden kan iedereen kwetsbaar worden. Waarom noemen we het niet mensen die in een sociaal kwetsbare positie terecht zijn gekomen. Hoe gebruiken we onze woorden? Dat is belangrijk.

Jan Reynders, gespreksleider groep 3, gender en de rol van mannen bij de zorg en opvoeding.

Jan Reynders is gespecialiseerd in internationale samenwerking & gender en werkte o.a. voor Hivos in Azië, Afrika, het Midden Oosten en Europa. Zijn focus ligt op de gender dimensie van socio-economische ontwikkelingen, conflict preventie, geweld tegen vrouwen, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRHR) en preventie HIV/aids. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de rol van jongens en mannen, en naar machtsmisbruik in relaties. Bestuurlijk is hij betrokken bij de 'Gender and Water Alliance' (GWA) en het landelijke gender platform WO=MEN – waar hij mede initiatiefnemer was voor de mannen werkgroep 'de keukentafel'. Verder is hij lid van de stuurgroep MenEngage Europe, welke deel uitmaakt van het wereldwijde 'MenEngage network'.

Groep Jan Reyners.

De discussie in deze groep richt zich op het Basisinkomen en de combinatie en rol van mannen en vaders in opvoeding. Mannen moeten meer zorgen. Belangrijk punt daarbij is hoe jongens en meisjes worden opgevoed. Ook daar moet aandacht zijn voor zorgen. Wat betreft vrijwilligerswerk en onbetaald werk, basisinkomen: Veel werk wordt door vrouwen gedaan onder het mom van vrijwilligerswerk maar dat moet gewoon betaald worden. Er is ten aanzien van de rollen van beide groepen veel stereotypering. Zowel de vrouw als de man zouden zelf moeten werken aan de vooroordelen. We moeten tegen stereotypen ingaan, maar dat is niet het enige, ook het systeem moet veranderen. Een goed voorbeeld is het boek van Joke Smit, het land waar vrouwen willen wonen: eigenlijk staat alles daar in, we adviseren aan iedereen om dat te lezen. Alle onderdelen staan daar keurig in.

De vraag van het universeel basisinkomen blijft natuurlijk problematisch. Het gaat niet alleen om financiën, maar ook om de bevrediging van werk. We moeten niet alleen kijken met een economische blik. Het universeel basisinkomen is ook geschikt als gedachte experiment om het systeem te veranderen. Dat hoeft niet per se met het basisinkomen, het is ook een

denkrichting om dingen aan het rollen te brengen. Niet alleen een basisinkomen is nodig, je zal ook de genderongelijkheid moeten aanpakken en de stereotypering. Ook kijken naar hoe men zelf is opgevoed. Als je opgevoed bent als broodwinnaar en je bent dat niet, gaat het fout. Alleen met het universeel basisinkomen lukt het niet, er moet veel meer samen gebeuren. Als iedereen een basisinkomen heeft, heeft niemand de zorg om afhankelijk te zijn.

Conclusies & aandachtspunten:

Het universeel basisinkomen betreft een hot onderwerp met veel facetten:

- Discussies over het universeel basisinkomen vinden plaats in een neoliberale context waarbij overheden het universeel basisinkome inzetten als middel om de omvang van de bureaucratie te reduceren;
- Dat wat veelal universeel basisinkomen wordt genoemd is dat feitelijk niet. In veel landen, ook in Nederland, betreft het pilots om te komen tot 'een regelluwe uitvoering van de bijstandswet', m.a.w. (nationale) overheden grijpen het thema aan om de bureaucratie die nodig is voor de uitvoering van o.a. de bijstandswet – en het woud aan toeslagen (motivatie Finland) – te reduceren. Als dat als resultante heeft dat ontvangers van deze solidariteitsoverdracht zich prettiger voelen en (wat) minder stress ervaren is dat mooi meegenomen;
- Een universeel basisinkomen houdt in dat iedereen een gelijk basisinkomen ontvangt maar als iemand meer inkomsten wenst om bijvoorbeeld een dure auto, vakantie of groot huis aan te schaffen, dan vereist dat extra arbeid. Over deze extra inkomsten wordt een hoog tarief belastingtarief gerekend: ca. 56%. D.w.z. het huidige systeem moet volledig op de schop als het universeel basisinkomen daadwerkelijk wordt ingevoerd. Volgens berekeningsmodellen van onder andere het CPB zou het vooralsnog betekenen dat met name (parttime werkende) vrouwen zich terugtrekken van de arbeidsmarkt;
- Een universeel basisinkomen zou per staat een andere hoogte kennen omdat de kosten voor levensonderhoud per land anders liggen. Bijvoorbeeld deelnemers aan de Finse pilot ontvangen 560 euro per maand, een bedrag waarvan men in Finland goed in zijn levensonderhoud kan voorzien maar niet in bijvoorbeeld België of Nederland;
- Belangstelling voor een universeel basisinkomen neemt toe in tijden van (langdurige) economische recessie. In de huidige tijd speelt bovendien mee dat zekerheden voor werkenden steeds verder worden ingeperkt, denk aan flexibilisering van de arbeidsmarkt, kleine(re) arbeidscontracten, slechtere arbeidsvoorwaarden;
- In de discussies ontbreekt het gender perspectief, m.a.w. wat betekent een voor te stellen maatregel voor mannen en wat voor vrouwen? En hoe worden eventuele (forse) ongelijkheden die het resultaat van de voorgestelde maatregel zijn, gecompenseerd?;
- De huidige pilots vinden plaats in Noord-West Europese landen terwijl er in Oost Europese landen (in het mij middenveld) veel belangstelling voor het universeel basisinkomen is;
- Er is geen Europees breed onderzoek naar universeel basisinkomen, alleen pilots in individuele landen / steden (o.a. Nederland, Bremen in Duitsland, Glasgow in Engeland);

- Uit 1^e gesprekken met cliënten van sociale zaken en werkgelegenheid in de 4 Nederlandse pilotsteden (Groningen, Wageningen, Tilburg en Utrecht – ingesteld via een AMVB van het ministerie van VWS), blijkt dat deze mannen en vrouwen het feit alleen al dat ze persoonlijk worden benaderd, op een menselijke manier, en er naar hun wensen wordt gevraagd, zeer op prijs stellen en zij zich daardoor alleen al beter voelen;
- Een universeel basisinkomen kan eraan bijdragen dat mannen meer bij zorgtaken & opvoeding kunnen worden betrokken maar aanvullende maatregelen zijn ook dan nodig;
- Een universeel basisinkomen kan bijdragen aan meer rust voor mensen in armoede, zoals financieel kwetsbare vrouwen. Doordat er rust ontstaat op hun financiële front zullen ze in staat zijn betere keuzes te maken;

Verslag gemaakt door Roséanne Timmer-Aukes, communicatiemedewerker NVR. Met ondersteuning van Marijke Jongbloed, vice voorzitter NVR en Marion Minis, co-organisator FEMtalks, commissie BB.

Groepsfoto van alle aanwezigen bij FEMtalks¹

¹ De deelnemers hebben toestemming gegeven om hun foto's te gebruiken.